

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om handlingsplanen for bæredygtigt forbrug, bæredygtig produktion og en bæredygtig industripolitik

KOM(2008) 397 endelig

(2009/C 218/10)

Kommissionen besluttede den 16. juli 2008 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget om handlingsplanen for bæredygtigt forbrug, bæredygtig produktion og en bæredygtig industripolitik«

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede José María ESPUNY MOYANO til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 28. januar 2009.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 451. plenarforsamling den 25.-26. februar 2009, mødet den 25. februar, følgende udtalelse med 104 stemmer for og 2 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU bifalder Kommissionens »Handlingsplan for bæredygtigt forbrug, bæredygtig produktion og en bæredygtig industripolitik«, som indebærer udvikling af en række nye tiltag og ændring af forskellige lovbestemmelser. EØSU har ved tidligere lejligheder givet udtryk for sit engagement i forbindelse med bæredygtig udvikling som en vej til miljømæssig, økonomisk og social udvikling i EU.

1.2 Udvalget ønsker at gøre det klart, at virksomhederne, navnlig de små og mellemstore virksomheder (SMV'erne), i øjeblikket er meget sårbare som følge af den økonomiske og finansielle krise, og at der nødvendigvis må stilles garanti for, at handlingsplanen gennemføres på en sådan måde, at virksomhedernes effektivitet og konkurrencedygtighed styrkes, og der bidrages til genopretningen af økonomien, samtidig med at handlingsplanen fremmer en bæredygtig produktion og et bæredygtigt forbrug.

1.3 Kommissionens handlingsplan lider af en vis uklarhed, når det gælder indhold og rækkevidde. Disse tvivlsspørgsmål bør imidlertid afklares hurtigst muligt for at lette handlingsplanens gennemførelse og for at sikre, at de berørte økonomiske sektorer fortolker den korrekt. EØSU opfordrer derfor Kommissionen til at færdiggøre sine planer i passende samarbejde med de berørte sektorer, idet den hele tiden bør holde sig solide videnskabelige og tekniske kriterier, som er klare og gennemførlige i praksis, for øje.

1.4 EØSU går i høj grad ind for, at der som supplement til de bestræbelser, som de økonomiske sektorer vil gøre sig, udvikles støtteforanstaltninger, navnlig inden for forskning, udvikling og innovation. Der mindes således om, at det netop er i krisetider, at sådanne aktiviteter bør styrkes.

1.5 Det er yderst vigtigt, at Kommissionen i forbindelse med udviklingen af handlingsplanen accepterer, at alle de berørte sektorer involveres. EØSU ønsker i den henseende at give udtryk for sin bekymring i forhold til et forum for detaileddet, der er et ensidigt initiativ, som bør afvises, eftersom det ville underkaste leverandørerne betingelser uden deres samtykke og i forhold til deres markedsposition. Det vil kun være acceptabelt og gennemførligt, hvis forummet for detaileddet erstattes af et forum med lige deltagelse af alle relevante sektorer.

1.6 Med hensyn til forslaget om miljøvenligt design ønsker EØSU at henlede opmærksomheden på, at de miljømæssige krav skal defineres i forhold til de mål, der ønskes opnået, snarere end i forhold til de tekniske løsninger, som fremfindes i forbindelse med miljøvenligt design. Den fortsatte udvikling af miljøvenlige forbedringer af produkterne skal ske gennem analyse af deres livscyklus, som igen bør referere til en række indikatorer som: drivhusgasemissioner, vandforbrug, forbrug af ikke-vedvarende energi, forringelse af biodiversiteten, luft- og jordforurening osv. Kun hvis alle disse faktorer tages i betragtning med støtte fra relevante videnskabelige metoder, er det muligt at finde frem til den rigtige løsning.

1.7 Hvad mærkning angår, vil EØSU gerne minde om, at mærkning er et vigtigt redskab, selv om det ikke er den eneste måde at informere forbrugerne på, at det vil være relevant at harmonisere bestemmelserne på dette område, hvis målene skal nås, og at visse sektorer som f.eks. fødevarersektoren allerede har skrappe krav på området. Efter EØSU's mening er forbrugeroplysning den ideelle måde at øge forbrugernes opmærksomhed og viden og ændre deres forbrugsmønstre.

1.8 Endelig vil EØSU gerne gentage, at alle de tiltag, som de europæiske erhvervsdrivende skal iværksætte i forbindelse med gennemførelsen af Kommissionens handlingsplan, også bør gælde importerede produkter, således at der ikke bliver tale om et diskriminerende og byrdefuldt system for de europæiske producenter på deres eget hjemmemarked.

2. Resumé af Kommissionens forslag

2.1 EU har gjort store fremskridt i sine bestræbelser på at opfylde de mål om vækst og beskæftigelse, som er fastsat i Lissabonstrategien. Nu lægges der op til, at disse økonomiske fremskridt skal ske på en bæredygtig måde. Efter Kommissionens vurdering er dette et spørgsmål, man straks bør tage fat på at løse.

2.2 Således fremlægger Kommissionen i sin meddelelse, KOM(2008)397 endelig, sin strategi om støtte til en integreret vision for fremme af et bæredygtigt forbrug, en bæredygtig produktion og en bæredygtig industripolitik i EU. Denne strategi supplerer allerede eksisterende politikker vedrørende energianvendelse, navnlig den energi- og klimapakke, som Kommissionen vedtog i 2008.

2.3 I Kommissionens dokument fremlægges en handlingsplan, som har til formål at forbedre varernes energieffektivitet og miljøvenlighed og samtidig udbrede brugen af de mest miljørigtige varer blandt forbrugerne. Det endelige mål er at forbedre varernes miljøvenlighed i hele deres livscyklus, idet der vil blive fokuseret på varer med størst potentiale for at reducere den miljømæssige belastning. Den virkelige udfordring ligger således i at skabe en positiv udvikling ved at forbedre varernes miljøvenlighed i hele deres livscyklus, fremme og stimulere efterspørgslen efter bedre varer og produktionsteknologier og hjælpe forbrugerne med at foretage et bedre valg på grundlag af en mere sammenhængende og forenklet mærkning, samtidig med at den europæiske økonomis konkurrenceevne forbedres.

2.4 Denne handlingsplan ledsages af otte foranstaltninger, som beskrives nærmere nedenfor.

2.4.1 **Miljøvenligt design for flere produkter.** Indtil nu har direktivet om miljøvenligt design indført mindstekrav for energiforbrugende produkter såsom computere, varmeapparater, fjernsyn og industrielle ventilatorer. Med denne handlingsplan vil Kommissionen udvide direktivet til energirelaterede produkter, dvs. produkter som ikke bruger energi, når de anvendes, men som har en indirekte påvirkning (f.eks. vinduer). Sammen med disse mindstekrav vil direktivet definere den frivillige *benchmarking* af miljøindsatsen, der kan opnås for meget miljøvenlige produkter.

2.4.2 **Forbedring af energi- og miljømærkningen.** Mærkningen sikrer gennemsigtighed for forbrugeren, idet den angiver produktets energiforbrug eller miljøbelastning. Kommissionen foreslår at udvide kravene til et større antal produkter, herunder energiforbrugende og energirelaterede produkter. På den ene

side udvides listen over produkter, som er underlagt direktiv 92/75/EF om energimærkning, der i øjeblikket foreskriver, at man angiver husholdningsapparaters energiforbrug, til også at omfatte andre produkter såsom vinduer, således at deres isolationssevne angives. På den anden side vil det nuværende frivillige system for miljømærkning, som belønner de mest miljøvenlige produkter, blive forenklet, og dets anvendelsesområde vil blive udvidet til også at gælde tjenesteydelser og produkter som fødevarer og drikkevarer.

2.4.3 **Incitament.** Handlingsplanen foreslår, at kun produkter, som når et vist niveau af energieffektivitet og miljøvenlighed, kan modtage incitament og være en del af de offentlige indkøb i medlemslandene og EU-institutionerne. Dette vil afhænge af en inddeling i mærkningsklasser, når en sådan bliver obligatorisk, og i øvrigt forbliver det medlemslandenes afgørelse, hvornår og hvordan incitamenterne skal fordeles.

2.4.4 **Fremme af grønne offentlige udbud.** De offentlige myndigheder anvender 16 % af EU's BNP på indkøb af varer og tjenesteydelser. Køb af grønne produkter og tjenesteydelser ville sende et klart signal til markedet og stimulere efterspørgslen efter disse. Derfor foreslår Kommissionen, at der fremlægges en ny meddelelse om grønne offentlige udbud, som kan vejlede de offentlige myndigheder på dette område, og som skal indeholde fælles kriterier, målsætninger og tekniske specifikationer for udbuddene.

2.4.5 **Ensartede data og metoder.** Det er klart, at kun på dette grundlag kan man analysere produkternes miljøpræstation og deres penetration på markedet og følge udviklingen.

2.4.6 **Samarbejde med detailhandlere og forbrugere.** Det er planen at oprette et forum for detailledet med henblik på at fremme køb af mere bæredygtige produkter, mindske distributionsleddets og dets forsyningskædes miljømæssige fodaftryk og sikre forbrugerne bedre information.

2.4.7 **Støtte til effektiv ressourceudnyttelse, økoinnovation og forbedring af erhvervslivets muligheder for at skabe resultater på miljøområdet.** Med effektivitet i ressourceanvendelsen mener Kommissionen, at der skabes merværdi med færre ressourcer, og den foreslår, at den nuværende indsats styrkes gennem overvågning, støtte og *benchmarking*. Det samme gør sig gældende for økoinnovation, idet sigtet er at fremme dens betydning i EU's innovationspolitik. Ligeledes foreslår Kommissionen, at der etableres en EU-kontrolordning for miljøteknologi, som skal være frivillig og modtage offentlig støtte, og som vil skabe tillid til nye teknologier, der dukker op på markedet. Endelig foreslår Kommissionen, at man tager EU's nuværende ordning for miljøledelse og miljørevision (EMAS) op til fornyet overvejelse med henblik på at hjælpe virksomhederne med at optimere processerne og forbedre ressourceudnyttelsen. Det handler om at få flere virksomheder til at deltage i ordningen og reducere SMV'ernes omkostninger hertil.

2.4.8 **Globale tiltag.** Kommissionen udvider sine ambitioner til også at gælde internationalt, idet dens forslag også omfatter fremme af sektoraftaler i de internationale klimaforhandlinger, fremme og udveksling af bedste praksis, og tilskyndelse til international handel med varer og tjenesteydelser.

2.5 Alle disse målsætninger, som beskrives nøjere i handlingsplanen, ledsages af tre lovgivningsmæssige forslag:

- Forslag til udvidelse af direktivet om miljøvenligt design
- Forslag til revision af miljømærkningsforordningen
- Forslag til revision af EMAS-forordningen,

samt en meddelelse om grønne offentlige indkøb.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg sætter stor pris på dette ambitiøse initiativ fra Europa-Kommissionen, som er et skridt i den rigtige retning mod en fællesskabsmodel for bæredygtighed. EØSU minder om, at fællesskabsmodellens bæredygtighed allerede har været genstand for forskellige undersøgelser og udtalelser fra EØSU, hvoraf følgende skal nævnes:

- Statusrapport hvert andet år om EU's strategi for bæredygtig udvikling ⁽¹⁾
- EU-miljøreglernes indvirkning på industrielle ændringer ⁽²⁾
- Miljøvenlig produktion ⁽³⁾

3.2 Princippet om bæredygtighed kræver en integrering af de tre grundpiller miljø, det sociale område og det økonomiske område. EØSU støtter handlingsplanens mål om at forbedre varernes miljøpåvirkning i hele deres livscyklus, men minder alligevel om, at man ikke må glemme de andre søjler, det sociale område og det økonomiske område, hvis man virkelig ønsker at bidrage til modellens bæredygtighed.

3.3 Den nuværende situation.

3.3.1 Efter flere års intern analyse besluttede Kommissionen i juli 2008 at udsende denne meddelelse om bæredygtigt forbrug og bæredygtig produktion og handlingsplanen for en bæredygtig industripolitik.

3.3.2 Der er uden tvivl tale om en særlig udfordring for europæisk industri og om en ny model for produktion og forbrug i forsøget på at opnå bæredygtighed. Forslagets dristighed bør imidlertid ikke få os til at glemme, på hvilket tidspunkt udviklingen af strategien og vedtagelsen af ledsagende lovgivningsmæssige foranstaltninger planlægges. Alle verdens

økonomier gennemgår en periode med finansiell krise, som der er taget nationale, fællesskabs- og multinationale skridt til at imødegå, selv om det vil vare et stykke tid, inden disse kommer til at virke.

3.3.3 Under disse endnu uløste vanskelige omstændigheder ønsker udvalget at henlede lovgivernes opmærksomhed på denne forslagspakkes mulige virkninger på realøkonomien, som den er målrettet mod, herunder på industrien og forbrugerne. Man bør naturligvis ikke glemme dens rosværdige mål, som kan gennemføres på mellemlangt sigt, men forslaget bør på kort sigt tage højde for den aktuelle situation og ikke skabe usikkerhed eller pålægge industrien unødvendige byrder.

3.4 Et afgørende element i et så omfattende initiativ er den klarhed og detaljerethed, som karakteriserer budskaberne. Her er det ønskeligt, at Kommissionen gør en indsats for nærmere at identificere, hvilke økonomiske sektorer der berøres af dette forslag og på hvilke konkrete områder. Endelig vil EØSU gerne understrege, at Kommissionens handlingsplan ikke ofrer tilstrækkelig opmærksomhed på den metode og det videnskabelige grundlag, som skal ligge til grund for et fælles system for analyse af miljøpåvirkningen og forhindre udbredelse af ordninger, som drager det indre markeds principper i tvivl og forvirrer forbrugerne.

3.5 EØSU tager positivt imod Kommissionens forslag om at støtte de anstrengelser, som virksomhederne er nødt til at gøre sig for at tilpasse sig den nye situation, med generøse incitamenter. Det vil betyde, at man i overensstemmelse med princippet om at »forureneren betaler«, støtter dem, som arbejder for et bedre miljø, især gennem fremme af bæredygtig produktion og bæredygtigt forbrug.

3.6 Selv om denne handlingsplan, foreslået af Kommissionen, nødvendigvis indebærer en stor indsats fra de europæiske producenter med henblik på tilpasning og forbedring, henleder EØSU opmærksomheden på nødvendigheden af at sikre sig, at de nye forpligtelser opfyldes fuldt ud. Kommissionen bør derfor sørge for, at både importerede produkter og produkter fremstillet i EU får samme behandling på EU's marked, så man undgår situationer med forskelsbehandling og konkurrenceforvridning, som uretmæssigt skader de europæiske producenter. EØSU finder det derfor nødvendigt at gennemføre en forudgående omhyggelig analyse med udgangspunkt i det indre marked, som ligeledes har til formål at undersøge, om der er fuld ligebehandling mellem produkter fra EU-lande og produkter, der stammer fra tredjelande.

3.7 Et af handlingsplanens centrale aspekter er forummet for detailhandlen. Selv om EØSU støtter målet (at sikre en bæredygtig anvendelse af begrænsede naturressourcer), mener udvalget ikke, at det at etablere et samarbejdsforum under ledelse af detailhandlen er den bedste måde at nå dette mål.

⁽¹⁾ Ordfører: Lutz Ribbe; EUT C 256 af 27.10.2007.

⁽²⁾ Ordfører: Antonello Pezzini; EUT C 120 af 16.5.2008.

⁽³⁾ Ordfører: Anna Maria Darmanin; EUT C 224 af 30.8.2008.

3.7.1 Når man tager den nuværende markedsfordeling i betragtning (hvor distributørerne er få, men har meget magt, mens der blandt producenterne er mange små og mellemstore virksomheder), vil man således kun opnå at lægge pres på leverandørerne og forskelsbehandle produkterne. For at sikre at forummet for detailhandlen fungerer mere smidigt og afbalanceret, ville det i øvrigt være mere logisk at sætte dets arbejdsmetoder i system. Forummet for detailhandlen bør samle alle de involverede parter i forsyningskæden (producenter, distributører, logistikområdet, forbrugere og den akademiske verden) på lige fod for at sikre, at de samarbejder om at finde løsninger.

3.7.2 Platformen bør endvidere fremme frivillige foranstaltninger, som tager fat på områder som målemetoder og foranstaltninger til forbedring af produkternes bæredygtighed gennem hele forsyningskæden.

3.8 I forbindelse med direktivet om miljøvenligt design er EØSU bekymret over udtrykket »energirelaterede produkter«, som udvalget opfatter som upræcist. Det burde klart angives, hvad der menes med energirelaterede produkter, og hvilke produkter der præcist ligger inden for forslaget's rækkevidde, da det er den eneste måde, man kan sikre et minimum af juridisk sikkerhed i den økonomiske kæde.

3.9 Kommissionens handlingsplan lægger op til nye bestemmelser om mærkning. I den henseende ønsker EØSU at henlede opmærksomheden på, at der bør gøres mere reklame for miljømærkning, således at virksomhederne i højere grad tager denne form for mærkning til sig. Ligeledes vil EØSU gerne gøre

opmærksom på, at det ville være hensigtsmæssigt at standardisere bestemmelserne om mærkning for at gøre det lettere at nå de fastsatte mål.

3.9.1 Desuden er nogle sektorer, som f.eks. nærings- og nytelsesmidler, allerede ifølge specifikke regelsæt underlagt strenge mærkningskrav med hensyn til produkternes egenskaber.

3.9.2 Som ved andre lejligheder minder EØSU om, at der findes andre måder, hvorpå forbrugeren kan få informationer (hjemmesider, gratisnumre), som er lige så brugbare som det, Kommissionen foreslår. Det vil være nødvendigt at gennemføre en analyse af både substantiel og formel karakter af området mærkning. Desuden bør der snarest ske en standardisering af de oplysninger, der findes på produkternes etiketter og mærker, da dette vil kunne fremme samhandlen, hjælpe forbrugere og give producenten en række fordele. Mere generelt er forbrugeroplysning efter EØSU's mening imidlertid den ideelle måde at øge forbrugernes opmærksomhed og viden og ændre deres forbrugsmønstre.

3.10 EØSU savner en mere målrettet indsats fra Kommissionen med henblik på forskning, udvikling og innovation som støtte for Kommissionens handlingsplan. Det er særligt i krisetider nødvendigt at fokusere på forskning, og derfor opfordrer EØSU til en intensivering af forskning, udvikling og innovation på alle områder med forbindelse til bæredygtig produktion og bæredygtigt forbrug.

Bruxelles, den 25. februar 2009.

Mario SEPI

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg
